

JOAN F. MIRA

“Jo sopava al costat d'Eudald Carbonell, i parlàvem d'antropologia: ell de la molta que en sap, la dels més antics humans, quasi humans i prehumans, i jo de la poca que encara puc fer servir, d'aquella antropologia cultural a què durant tants anys vaig dedicar-me apassionadament. Què som els humans, i de quantes i quines maneres, aquesta és la qüestió final, de resposta infinita.”

Antecessors, SUCCESSORS

Vaig sopar, a poc a poc, a Benicarló, amb el professor Eudald Carbonell. Un privilegi. I més privilegi encara perquè a la mateixa taula seien també Carles Santos, Sebastià Serrano, Alfred Giner Sorolla, i el senyor alcalde de la ciutat, que és del Partit Popular. Això vol dir que, de tant en tant i en alguns llocs, podem pensar o imaginar que vivim en un país passablement civilitzat, com hauria de ser. I en tot cas, el mèrit és de l'Associació Alambor, que són ells mateixos un alt exemple d'eficàcia civilitzadora. De manera que jo sopava al costat d'Eudald Carbonell, i parlàvem d'antropologia: ell de la molta que en sap, la dels més antics humans, quasi humans i prehumans, i jo de la poca que encara puc fer servir, d'aquella antropologia cultural a què durant tants anys vaig dedicar-me apassionadament. Què som els humans, i de quantes i quines maneres, aquesta és la qüestió final, de resposta infinita. Per a la professió d'Eudald Carbonell la qüestió és, sobretot, com hem arribat a aquesta condició humana. Per a la meua professió combinada –possible o impossible– de professor de grec antropòleg aspirant a escriptor, la qüestió és com practiquem la condició d'humans ara mateix. O això pensava jo que era la diferència. Perquè al llarg de la llarga conversa comprove que la professió d'Eudald no està tan lluny de la meua: a ell no li importa només com eren els nostres antecessors remotament humans, sinó com som els humans ara mateix, i què vol dir tal cosa, i com seran potser els nostres successors.

Aquells remots avantpassats o predecessors nostres, Homo ergaster, Homo habilis, Homo erectus, Homo antecessor, home de Neandertal, es van homonitzar i es van humanitzar per la simple raó que van aprendre lentament a fabricar objectes: un bastó punxegut, una pedra tallada, una pedra lligada a la punta del bastó, coses així, cada vegada més complicades de fer i de més gran eficàcia. Eixir de l'estat “natural”, de l'estat purament animal, vol dir sobretot entrar en l'estat tecnològic. Vol dir que la primera qualitat humana és la *tékhnè* dels grecs: l'art o la indústria, la capacitat i habilitat de fabricar. D'ací, i acompanyant aquesta qualitat, vindran la vida social i el llenguatge, les paraules abstractes i els conceptes, el pensament, la consciència, la reflexió, l'estètica; i la religió, la metafísica, el ritual, la política, la Divina Comèdia i la música de Bach.

La cultura, és a dir la pura condició d'humans, és impossible sense la tecnologia: fabricar coses ens fa ser persones. Sembla una idea elemental, però calia pensar-hi. Pensar-hi articuladament, vull dir, amb les proves més detallades i antigues: els fòssils, els ossos, les pedres, els jaciments amorosament estudiats anys i anys.

La conclusió és que ens fem més humans, no menys, com més elaborem la tecnologia. Col·lectivament i com a espècie única i comuna, no individualment, és clar: l'espècie humana –que és una, estranyament, quan podia haver-n'hi més d'una– avança fabricant, i l'evolució, ara mateix, l'evolució dels humans, no és cosa de mossegar més que els altres i més fort, sinó de més màquines i més perfectes. De la difusió de la tecnologia, afirma Carbonell: avançar en la humanització és avançar en les tècniques i posar-les a l'abast de tothom. Sebastià Serrano afegeix: comunicar-se molt més eficaçment i densament, i també té raó. Jo dic: llegir més llibres, i no sé si m'he quedat molt antic. Els nostres antecessors tallaven pedres, molt abans d'inventar-se el paradís terrenal. Els nostres successors d'ací a deu mil o cent mil anys, no sabem què faran amb les mans, què tallaran, quins mites inventaran per a ser més feliços. Quant a mi, feia temps que no sopava tan profitosament.